

Nr 677.

Av herr **Lundberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 241, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 241 angående lönegradsplacering för vissa tjänstemän underställes riksdagen en mellan 1949 års tjänsteförteckningskommitté och tjänstemännen träffad överenskommelse, som omfattar lönejusteringar för 25 000 tjänstemän för en kostnad av ca 24 miljoner kronor. Denna överenskommelse innebär som regel, att de högre tjänstemännen uppflyttas med två lönegrader och de lägre med en. Denna avvägning är tillkommen efter underhandlingar med partorganisationerna; huruvida den är riktig, kan ej bedömas av en lekman, och propositionen kan inte heller giva upplysningar därom, men i vissa fall förefaller det ändock, som om lönegradsplaceringarna skulle kunna vara godtyckliga och ofullständiga. Men de statliga löneplanernas konstruktion är generell och tar icke hänsyn till en prövning av enskild duglighet.

Riksdagens godkännande av överenskommelsen är i stort sett av formell karaktär i fråga om själva löneöverenskommelsen. Däremot torde det med tanke på det ekonomiska läget, bristen på arbetskraft och samhällets ökade uppgifter vara angeläget, att riksdagen prövar det organisatoriska behovet av olika tjänster och ämbetsverk eller institutioner. Där dubbelarbete förekommer och prövning och granskning kan handhas av en styrelse i stället för två, bör detta rättas till. Decentralisation av statens eller samhällets olika arbetsuppgifter är en tanke, som förefaller tilltalande, men om decentralisation innebär, att vi i stället för ett — låt vara stort — ämbetsverk får ett stort och 24 stycken mindre, som är utplacerade i varje län, så följer därmed även att expeditioner och tjänstemannastaben sväller ut på ett sätt, som måste inge betänkligheter och kräver omkostnader, som icke står i rimlig proportion till arbetsuppgifterna.

En decentralisation av denna karaktär kan diskuteras. Administrationskostnaderna blir höga. Arbetet inom ämbetsverk och institutioner måste rationaliseras och kostnaderna hållas nere vid en rimlig nivå. Det gäller att noggrant pröva behovet, omfattningen och arbetsuppgifterna för nya ämbetsverk, men det gäller även att fördomsfritt pröva behovet av redan befintliga ämbetsverk eller en sammanslagning av desamma. En icke absolut nödvändig uppdelning av ett ämbetsverk till exempelvis 24 enheter placerade inom de olika länen är en kostsam organisation. Man skall ha 24 tjänstemän av varje olika valör, och behövs en förstärkning, så blir det

oftast 24 nya tjänster i stället för en eller annan i det centrala ämbetsverket. Kommunerna eller kommunalmännen får varken större befogenhet eller ett ökat självstyre genom denna form av decentralisation. De måste när det gäller större frågor vända sig till den centrala myndigheten, och de mindre frågorna skulle de både praktiskt och i fråga om snabbhet själva kunna handlägga på ett minst lika gott sätt. Storkommunreformen innebär en personell förstärkning för kommunerna, och deras resurser att handha olika arbetsuppgifter har förändrats.

Vid en tjänsteförteckningsrevision borde det vara en för samhället nödvändig uppgift att företa en noggrann översyn av behovet av olika tjänster, ämbetsverk och inrättningar. Vad det sedan gäller lönesättningen, har man en allmän känsla av att vissa högre befattningar ofta överskattas, under det att de lägre i många fall underskattas. Det är ofta så, att exempelvis en expeditionsvakt kan och måste ge besked samt utföra kvalificerat arbete, som för både verket och allmänheten är betydelsefullare än som kommer till uttryck i fråga om lönegradens förhållande till överordnads. Lönen måste stå i visst förhållande till arbetsuppgiften och icke till de skolor eller pappersmeriter som åberopas. Det är även lika felaktigt att vid tjänsters tillsättande endast ta hänsyn till pappersmeriter som det är att säga, att den som har pappersmeriter skulle vara oduglig. Man måste pröva och söka få fram duktigt folk för de olika arbetsuppgifterna, och det är dugligheten, initiativkraften och lämpligheten, som skall ligga till grund för anställandet av folk på olika poster.

Att i detta sammanhang kunna företa en allmän prövning av dessa frågor är uteslutet, även om riksdagen för framtiden med uppmärksamhet måste beakta och pröva desamma. En ändring nu kan endast avse detaljer, som i förhållande till det hela kan förefalla slumpartat utvalda.

Bostadsfrågan har stått och står i förgrunden i dagens läge. Genom att staten genom lån, bostadshjälp etc. måst ta itu med denna fråga, är det naturligt, att olika organ tillskapats för att handha dessa stora och svåra uppgifter. Allmänheten behöver råd och hjälp, och det aktuella behovet av bostäder ställer stora krav, men även krav på enkelhet, i fråga om organisationen av de organ, som skall handha denna viktiga uppgift. Länsbostadsnämndernas tillkomst motiverades bl. a. med att det förelåg ett behov av decentralisering. Kostnaderna för denna organisation är i budgeten upptagna som reservationsanslag och utgör för avlöningar 2 034 000 kr och till omkostnader 585 000 kr. Detta är den administrativa delen. De föreslagna lönejusteringarna innebär en uppräknig av dessa kostnader, trots att lönegradsplaceringarna i detta fall skett under senare år.

Kostnadsfrågan skulle kunna betraktas som underordnad faktor, om organisationen ur andra synpunkter starkt kunde motiveras. Det finns delade uppfattningar därom. Ett stort antal personer, som kommer i kontakt med

länsbostadsnämnderna, anser att denna organisation icke är behövlig. Det anses, att ett återförande av arbetsuppgifterna till bostadsstyrelsen, där en avdelning med en fristående och självständig chef skulle få handha hit-hörande arbetsuppgifter, eller också att frågor om bostads- och ekonomi-husbyggande skulle kunna sammanföras i länsarbetsnämnderna, vore en lämpligare organisationsform. Länsarbetsnämndernas personal skulle kompletteras med byggnadssakkunnig arbetskraft, och en sådan anses även nu vara ett behov för desamma. Även andra organisationsformer kan tänkas. Vilken form man efter en utredning väljer, bör den syfta till lägre kostnader, mindre med arbetskraft, enklare förfarande och en effektivare organisation av dessa viktiga arbetsuppgifter.

Man bör inte heller som något absolut räkna med en ökad samhällelig låneverksamhet för framtiden, och under alla förhållanden bör icke en utbyggnad av organisationen förberedas eller påbörjas innan frågan ytterligare prövats. En utredning om avskaffandet av länsbostadsnämnderna och de av mig berörda problemen bör vidtagas, innan en lönegradsuppflyttning för dess personal beslutas. Skulle överenskommelsen med personalorganisationen anses bindande i fråga om löneförmånerna, kan man bibehålla tjänstemännen i nuvarande lönegrad men besluta tillfälliga lönetillägg som ekonomisk kompensation, till dess att resultatet av en utredning kan prövas.

Det är givet, att i detta sammanhang även andra i propositionen berörda verksamhetsgrenar är i behov av en likartad prövning och rationalisering. Detta gäller inte minst för försvaret. En begränsning av utredningen är dock nödvändig, om resultatet skall kunna redovisas inom en rimlig framtid.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning om länsbostadsnämndernas avskaffande samt de organisatoriska åtgärder som därav kan anses behövliga och till riksdagen inkomma med de förslag, som av utredningen kan föranledas,

samt att i avvaktan på denna utredning avslå den del av Kungl. Maj:ts proposition nr 241 angående lönegradsuppflyttning för vissa tjänstemän, som avser lönegradsuppflyttning för länsbostadsnämndernas tjänstemän.

Stockholm den 12 november 1952.

John Lundberg.
